

VAMMAISPALVELU

Tuotteet
Yhteiset periaatteet

Pietarsaari
Uusikaarlepyy
Pedersöre
Luoto

SOTEL 22.5.2012 § 75,79

SOTEL 15.12.2009 § 168

SISÄLLYSLUETTELO:

JOHDANTO	4
1. PALVELUA JA TUKITOIMEJA VAMMAISILLE	5
1.1. Subjektiiviset oikeudet	5
1.1.1. Kuljetuspalvelu	6
1.1.2. Tulkkipalvelu	6
1.1.3. Muutostyöt, välineet, koneet ja laitteet	7
1.1.4. Palveluasuminen	7
1.1.5. Päivätoiminta	8
1.1.6. Henkilökohtainen avustus	8
1.2. Muut palvelu- ja tukimuodot - tarveharkintaiset tukimuodot	9
1.2.1. Kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennus	9
1.2.2. Välineet, koneet ja laitteet	9
1.2.3. Ylimääräiset vaatekustannukset ja korvausta ylimääräisten erityisravintokustannusten vuoksi	10
1.2.4. Muu palvelu	10
1.2.5. Vammaisneuvosto	10
2. SOSIAALISET TUKIMUODOT VAMMAISILLE	10
2.1. Sosiaalihoitolain mukainen kuljetuspalvelu	10
2.2. Tukihenkilö	11
2.3. Perhehoito	12
2.4. Työtä ja työllistymistä vammaisille	12
2.4.1. Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa	12
2.4.2. Työtoimintaa vammaisille	13
2.5. Omaishoidon tuki	13
2.6. Palvelusuunnitelma	15

3. HOITOA KEHITYSVAMMAISILLE	16
3.1. Päivittäinen toiminta	16
3.2. Asuminen	17
3.3. Lyhytaikaishoito (vapautus)	18
3.4. Ohjausta ja neuvontaa	19
3.5. Erityishuolto-ohjelma	20
3.6. Perhepäivähoito	20
3.7. Tutkimukset/selvitykset	21
3.8. Förbundet de utvecklingsstödas väl (FDUV)	21
3.9. Aamu- ja iltapäivätoiminta	22
3.10. Kuntouttavaa päivähoitoa alle kouluikäisille kehitysvammaisille lapsille	23
3.11. Ostopalvelut	23
3.11.1. Kuntien käyttämät Kårkulla-yksiköt	23
3.11.2. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntaryhmä	24
3.11.3. Barnhemsföreningen sparvboet rf	24
3.11.4. Keskipohjanmaan erikoissairaanhoido- ja peruspalvelukuntayhtymä (K-PKS)	25
3.12. Palvelut omana toimintana	25
3.12.1. Pietarsaari	25
3.12.2. Luoto	26
3.12.3. Uusikaarlepyy	26
3.12.4. Pedersöre	26
4. YHTEISET PERIAATTEET	27

JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen 2003:5 mukaan vammaispolitiikan tarkoitus on kohdella vammaisia henkilöitä tasa-arvoisesti, tukea vammaisen elämänhallintaa, työ- ja toimintakykyä sekä edistää omatoimisuutta. Toiminnan tarkoitus on lähinnä poistaa esteitä vammaiselta henkilöltä, tarjota palveluja ja kuntoutusta erikoispalvelujen avulla, kuten asumis-, apuväline-, kuljetus- ja tulkkipalvelut.

Vammaiselle henkilölle laaditaan **henkilökohtainen palvelusuunnitelma** hänen tarvitsemiensa palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi ja hänen tarvitsemiensa palvelujen ja tukitoimien yhteensovittamiseksi. Sen laativat kunnan viranomaiset yhdessä vammaisen henkilön ja hänen huoltajansa tai omaistensa kanssa. Suunnitelman avulla parannetaan henkilön itsemääräämisoikeutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Suunnitelmaa tarkistetaan määräajoin ja sille nimetään vastuuhenkilö, joka sovittaa palvelut yhteen ja kokoaa viranomaiset yhteistyöneuvotteluun.

Suosituksessa vammaisilla ja vajaakuntoisilla henkilöillä tarkoitetaan kaikkia ihmisiä, joilla on iästä riippumatta heikentyneet toiminnot vamman tai sairauden takia. Vajaakuntoisuus tai toiminnanrajoitteisuus on aina yhteydessä tekkoon ja elinympäristöön. Vaikeavammaisuus on käsite, jonka sisältö määrätään vajaakuntoisen elämäntilanteen ja elinympäristön yhteydessä, ja joka merkitsee tarvetta huomattavaan apuun, palveluun tai tukitoimiin. Päätettäessä vajaakuntoisen asioista tehdään **henkilökohtainen kartoitus, arviointi ja käsittely tilanteesta**.

Ainakin seuraavia lakeja sovelletaan vammaispalvelussa palvelujen ja päätösten pohjana:

- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Sosiaalihuoltolaki (710/1982)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)
- Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista

- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Hallintolaki (434/2003)
- Kuntalaki (365/1995)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)

Työn lähtökohdat ovat ammattieettiset periaatteet:

- Oikeus ja ihmisarvon kunnioittaminen
- Itsemääräämisoikeus ja elämänhallinta
- Syrjäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden edistäminen
- Syrjinnän ja väkivallan torjunta
- Asiakkaan oikeus yksityisyyteen ts. henkilökunnan vaitiolovelvollisuus
- Hyvä kohtelu

1. PALVELUA JA TUKITOIMEJA VAMMAISILLE HENKILÖILLE

Vammaispalvelulain tuella myönnettyt palvelut jaetaan määrärahasidonnaisiin ja subjektiivisiin oikeuksiin. Asiakkaan subjektiiviset oikeudet palvelujen saamiseksi tarkoittaa sitä, että kunnalla on ehdoton velvollisuus järjestää palveluja, kunhan asiakas täyttää laissa tai asetuksessa määrättyjä palvelun myöntämisperusteita.

1.1. Subjektiiviset oikeudet

Vammaispalvelulain mukaan kuljetuspalvelut, tulkkipalvelut, palveluasuminen, asunnon ja työvälineiden muutostyöt, asuntoon kuuluvat koneet ja laitteet, päivittäinen toiminta sekä henkilökohtainen avustus kuuluvat subjektiivisiin oikeuksiin.

1.1.1. Kuljetuspalvelu

Kunta järjestää kuljetuspalvelua vaikeavammaisille. Kuljetuspalvelua järjestetään työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen ja virkistymisen vuoksi, jos henkilöllä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän vammansa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä. Henkilö saa tarvittaessa myös saattajapalvelua.

Työn ja opiskelun kannalta tarpeellisten matkojen lisäksi henkilö voi myös tehdä vähintään 18 kuukausittaista yksisuuntaista matkaa, jotka kuuluvat päivittäiseen elämään. Kuljetus hoidetaan pääasiassa taksilla, mutta yhä suuremmassa määrässä käytetään myös palvelureittejä ja muita ryhmäkuljetuksen muotoja. Henkilö maksaa kuljetuksesta saman maksun kuin joukkoliikenteestäkin.

1.1.2 Tulkkipalvelu

Vaikeasti kuulovammaisilla, kuurosokeilla ja puhevammaisilla henkilöillä on oikeus maksuttomaan, kunnan järjestämään tulkkipalveluun. Tulkkipalvelua järjestetään viittomakielellä tai muilla menetelmillä, joiden tarkoitus on selvittää kommunikaatiota kun sitä tarvitaan työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen ja virkistymisen vuoksi.

Vaikeasti kuulo- tai näkövammaisella henkilöllä on oikeus vähintään 360 tulkkaukseen ja muilla 180 tulkkaukseen kalenterivuodelta.

Toiminta siirrettiin KELAlle 1.9.2010 lähtien

1.1.3. Muutostyöt, välineet, koneet ja laitteet

Muutostöiden on oltava tarpeellisia ottaen huomioon henkilön mahdollisuudet selviytyä omin päin, ja muutostarve on määräytyvä henkilön vammaisuudesta tai sairaudesta. Tavallisia muutostöitä ovat kylpyhuoneen ja keittiön muutostyöt, ovien leventäminen, kynnysten poistaminen ja luiskien rakentaminen. Myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä korvataan.

Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet ovat mm. nosto- ja hälytyslaitteet, hissit ja asuntoon kiinteästi asennettavat induktiosilmukat. Kustannukset niiden hankintaan korvataan.

Kunta korvaa puolet hankintakustannuksista, jos henkilö tarvitsee kodinkoneita vammansa takia. Kunta voi myös antaa välineitä, koneita ja laitteita korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi.

1.1.4. Palveluasuminen

Palveluasuminen on tarkoitettu vaikeavammaiselle henkilölle, joka vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi tarvitsee apua päivittäisissä toiminnoissa suoriutuakseen jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina. Palveluun sisältyy asunto ja sellaisia asumiseen liittyviä palveluja, jotka tarjoavat vaikeavammaiselle ihmiselle mahdollisuuden elää tavallista elämää ja asua itsenäisesti. Laitoshoidon taataa omalta osaltaan jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa kaikkina vuorokauden aikoina.

Palveluasumista voidaan järjestää omassa kodissa kotipalvelun, -sairaanhoidon ja henkilökohtaisen avustajan avulla. Palveluasumista järjestetään myös tähän tarkoitukseen suunnitelluissa palvelutaloissa ja ryhmäkodeissa. Palvelutarve vaihtelee, joten palvelut suunnitellaan yhdessä vammaisen henkilön kanssa. Vaikeavammaisen henkilö maksaa vuokransa ja muut kulunsa tavalliseen tapaan. Henkilön vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvitsema lisäapu on maksuton.

1.1.5. Päivätoiminta

Vammaisten henkilöiden päivätoimintaan kuuluu kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Kun on järjestettävä päivätoimintaa, vaikeavammaiseksi henkilöksi lasketaan työkyvytön henkilö, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Päivätoimintaa on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan siten, että vammaisen henkilö voi osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin henkilön edellyttämän tarpeen mukaisesti, joka parhaiten soveltuu kyseiselle henkilölle. Toiminnan järjestäjän on järjestettävä toimintaan osallistuneille tapaturmavakuutus. Työelämävalmennusta järjestetään suojatyökeskuksissa, jotka kunnat, kuntayhtymät ja yksityiset palvelutuottajat ylläpitävät.

1.1.6. Henkilökohtainen avustus

Henkilökohtainen avustaja auttaa vammaista sellaisissa tehtävissä, joissa hänellä on vaikeuksia toimintarajoituksensa vuoksi, kuten esim. toimii näkövammaisen silmänä. Kyseessä on kodissa tapahtuvasta avusta tai jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa tai kodin ulkopuolella asioimisessa, opiskelussa, harrastuksissa, työssä ja yleensä yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

1.9.2009 lähtien vaikeavammaisilla on oikeus henkilökohtaiseen avustukseen 10 t/kuukaudessa harrastuksia varten ja 1.1.2011 lähtien oikeutta pidennetään 30 tuntiin kuukaudessa. Henkilökohtaista avustusta myönnetään päivittäisissä toimissa sekä työtä että opiskelua varten. Näihin tarkoituksiin avustusta on saatava niin paljon kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee.

1.2. Muut palvelu- ja tukimuodot - tarveharkintaiset tukimuodot

Tarveharkintaisten tukimuotojen saamiseksi ei tarvitse vaikeavammaisen luokitusta vaan riittää, että on lievemmin vammainen. Tarveharkinnalla tarkoitetaan edellytystä, että kunnalla on ensiksi tarkoitukseen budjettivaroja. Toiseksi se tarkoittaa sitä, että kunta voi priorisoida annettavaa palvelua.

1.2.1. Kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennus

Kuntoutusohjausta ja sopeutumisvalmennusta voidaan antaa vammaiselle henkilölle ja hänen omaisilleen. Kysymyksessä on neuvontaa, ohjausta, valmennusta ja tiedottamista. Hakemukset voivat esim. koskea sopeutumisvalmennuskursseja näkövammaisille sekä liikkumistaidon ohjausta (oppia käyttämään valkoista keppiä), lelulainamatoimintaa ja tukiviittomisen opetusta.

1.2.2. Vammaisen jokapäiväisiin tehtäviin tarvitsemat välineet, koneet ja laitteet

Kunta voi korvata lääkinnälliseen kuntoutukseen kuulumattomat välineet, koneet ja laitteet, joita tarvitaan liikkumisessa, viestinnässä tai henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajantoiminnassa. Osa välineistä voidaan korvata puoliksi, toisia voidaan lainata vammaiselle henkilölle.

Tämän otsikon alle kuuluu mm. korvauksen saaminen auton hankintakuluihin. Tämä on suuri kulu, mutta voi pitkällä tähtäimellä säästää kunnan kuluja, jos asiakas ei käytä kuljetuspalvelua. Muut hakemukset voivat koskea esim. heloja, pyörätuolin säilytyslaatikkoja jne.

1.2.3. Ylimääräiset vaatetuskustannukset ja korvausta ylimääräisten erityisravintokustannusten vuoksi

Vammaispalvelulain perusteella voidaan myös maksaa korvausta, mikäli vammaisella on ylimääräisiä vaatetus- tai erityisravintokustannuksia.

1.2.4. Muu palvelu

Vammaispalvelulain perusteella voidaan myös myöntää muunlaista palvelua tai tukea kun lain tarkoitus toteutuu, ts. kun ehkäistään ja poistetaan esteitä, jotka rajoittavat vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia toimia.

1.2.5. Vammaisneuvosto

Pietarsaaressa, Pedersöressä ja Uudessakaarlepyyssä on vammaisneuvosto. Vammaisneuvoston tehtävänä on vammaisia ajatellen edistää ja seurata toimintaa, tehdä aloitteita ja antaa esityksiä. Lain perusteella vammaisneuvosto voi olla monille kunnille yhteinen.

2. SOSIAALISET TUKIMUODOT VAMMAISILLE

2.1. Sosiaalihoitolain mukainen kuljetuspalvelu

Sosiaalihoitolain ja -asetuksessa ei ole tarkempia määräyksiä kuljetuspalvelun järjestämisestä eikä asiakkailta ole tähän palveluun subjektiivista oikeutta. Kunnat määrittelevät talousarvionsa puitteissa muun muassa matkoihin oikeuttavat kriteerit, matkojen määrän sekä asiakkailta perittävät maksut matkoista.

2.2. Tukihenkilö

Tukihenkilöä voidaan käyttää vammaispalvelun tukitoimenpiteenä, kun vajaakuntoinen henkilö tarvitsee toisen henkilön tukea päästääkseen ulos aktivoitumaan yhteiskunnassa. Vajaakuntoinen henkilö ja tukihenkilö voivat esim.

yhdessä osallistua erilaisiin vapaa-ajan harrastuksiin, käydä erilaisissa kulttuuritapahtumissa tai käydä kahvilassa. Tukihenkilötoiminta antaa ”sitä jotain”, jota vajaakuntoinen henkilön voi olla vaikea tehdä yksin/tai tehdä omaaloitteisesti vammaisuutensa vuoksi. Sillä tavoin myös edistetään vajaakuntoisten henkilöiden edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä, joka on vammaispalvelulain ensisijainen tarkoitus. Käytännössä tukipalvelutoiminta voi antaa perheenjäsenille vapautusta, vaikka toiminta onkin tarkoitettu vajaakuntoiselle henkilölle.

Sosiaalihuoltoasetuksen 9 §:n 2 momentissa määrätään tukipalveluista ja sosiaalista kanssakäymistä edistävistä palveluista. Vammaispalvelulaissa ei selvästi määrätä tukihenkilöstä, mutta sen asetuksen 15 §:ssä määrätään valmennusta vammaisen henkilön sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Tukihenkilötoiminta saa tukea näissä asetuksissa sekä vammaispalvelulain 1 §:ssä.

Huolto järjestää myös tukihenkilötoimintaa huoltolain 2 §:n 3 ja 4 momentin perusteella. Tarkoitus ja tavoite ovat samat tässä kuin vammaishuoltopalvelussakin. Huolto myöntää tavallisesti vähemmästä määrästä tunteja kuukaudessa, yleensä 6-8 tuntia kuukaudessa. Tukihenkilölle maksetaan tuntipalkkion sen raportin perusteella kuinka monta kertaa on käynyt kuraattorilla kuukaudessa. Tavallisesti vammaishuollon tukihenkilölle ei makseta korvausta ”ravitsemuksesta” toimen aikana, mutta matkakustannuksista yhdessä asiakkaan kanssa sekä erilaisista sisäänpääsylipuista maksetaan korvausta. Matkakorvauksia myönnetään samojen ohjeiden perusteella kuin KELA. Kuntia laskutetaan tukihenkilötoiminnasta.

Tukihenkilön ja henkilökohtaisen avun erot:

Tukihenkilö: myönnetään sosiaalihuoltolain ja kehitysvammalain perusteella. Henkilöllä on tukijan rooli vapaa-ajantehtäviä ja vapautusta varten.

Henkilökohtainen apu: myönnetään vammaispalvelulain perusteella, mahdollistaa itsenäistä elämää vaikeavammaiselle henkilölle, vammaisen henkilö pystyy määrittelemään avuntarpeensa.

2.3. Perhehoito

Perhehoito perustuu siihen, että annetaan henkilöille asunto ja hoitoa yksittäisessä kodissa tai tarkoitukseen tarkoitettussa perheryhmäkodissa. Perhehoito voi olla jatkuva- tai tilapäisluonteista, ja sitä järjestetään koko- tai puoliaikaisesti. Jatkuva perhehoito soveltuu erityisesti kehitysvammaisille lapsille ja nuorille, jotka eivät erilaisista syistä voi asua vanhempiensa kodissa. Jatkuva perhehoito voi olla myös aikuisille henkilöille sopiva asumisvaihtoehto. Tilapäinen perhehoito koskee useimmiten lapsia, joiden vanhemmat tarvitsevat vapautusta tai jotka ovat tilapäisesti estyneitä hoitamaan hoidokkia. Myös kehitysvammaiset aikuiset voivat hakea tilapäistä perhehoitoa, jonka tarkoituksena on saada virkistystä tai antaa vapautusta omaisille.

Lapsen/nuoren vapautus tapahtuu perhehoitajan kodissa. Perhehoitaja hoitaa säännöllisesti lasta/nuorta sovitun määrän vuorokausia kuukaudessa ja saa kunnalta korvauksen.

2.4. Työtä ja työllistymistä vammaisille

2.4.1. Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa (Sosiaalihuoltolaki 27 d)

Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa järjestetään henkilöille, joilla vamman, sairauden tai muun vastaavan syyn johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista ja jotka tarvitsevat työhallinnon palvelujen ja toimenpiteiden lisäksi tukitoimia työllistyäkseen avoimille työmarkkinoille.

Työsopimuslain mukaan vammaisen henkilö on työsuhteessa palveluntuottajaan. Vain palveluntuottaja voi irtisanoa työsuhteen, ei työtä järjestävä henkilö. Työntekijään sovelletaan työoikeudellista lainsäädäntöä; työaikalakia, vuosilomalakia ja työturvallisuuslakia. Työntekijällä on oikeus kohtuulliseen palkkaan. Pienen palkan lisäksi työntekijällä voi olla työkyvyttömyyseläke, mahdollista vammaistukea tai eläkkeensaajien hoitotukea. 27 d:ssä tarkoitettuja kun-

toutus- ja muita tukitoimia, jotka edistävät työhön sijoittumista, voi esimerkiksi olla tuettua työllistymistä kuntoutuksen ja työhönvalmennuksen muodossa, joiden avulla vammaiset henkilöt voivat saada työsuhteista koko- tai osapäivätyötä tavallisilta työpaikoilta. Toimenpiteillä kannustetaan vammaista henkilöä palaamaan työelämään työkyvyttömyyseläkkeen saamisen sijaan.

2.4.2. Työtoimintaa vammaisille (Sosiaalihuoltolaki § 27 e)

Työkyvyttömille henkilöille suunnattu sosiaalipalvelu, joilla ei vammaisuutensa vuoksi ole edellytyksiä saada töitä avoimille työmarkkinoille. Tavoitteena on tarjota työtä ja päivittäistä toimintaa toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Työsuhteita ei muodostu. Työstä maksetaan työnkorvausta. Toimeentulo perustuu pääsijaisesti sairauksien tai työkyvyttömyyden (eläke) takia myönnettyistä eduista.

2.5. Omaishoidontuki (SOTEL 22.5.2012 §79)

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee huolehtia osoittamiensa määrärahojen puitteissa. Omaishoidon tukea koskeva lainsäädäntö uusittiin 1.1.2006 lain omaishoidon tuesta (937/2005) tullessa voimaan.

Omaishoidolla tarkoitetaan sitä, että vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoito tapahtuu kotiloissa omaisen tai jonkun muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidolla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu tarpeellisista palveluista hoidettavalle sekä hoitopalkkiosta, lomasta ja palveluista, jotka tukevat omaishoitajan tehtävää. Tukipalvelut on määriteltävä hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

Omaishoidon tuen päätöksen on aina perustuttava monipuoliseen arviointiin hoidettavan ja hoitajan toimintakyky ja voimavarat huomioiden.

Omaishoidon tukeen sisältyy aina hoitopalkkio. Hoitopalkkio määrätään sen perusteella miten sitova ja vaativa hoito on. Kunnat päättävät laissa mainituin rajoituksin palkkioluokkien määrästä ja niiden perusteista.

Pietarsaaren kaupunki, sosiaali- ja terveyslautakunta vahvistaa palkkioluokat vuosittain.

Hoitopalkkiot tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta suoritetaan ennakonpidätys.

Omaishoitajalla on oikeus vähintään kolmeen vapaapäivään kuukaudessa, jos hän on ollut sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti. Omaishoitajalla on oikeus kolmeen vapaapäivään, vaikka hoidettava viettää pienen osan vuorokaudesta kodin ulkopuolella. Kunta voi lakisääteisen vapaan ohella myöntää kaikille omaishoitotukea saaville myös enemmän vapaapäiviä ja alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita.

Kunta voi veloittaa sellaisista palveluista, jotka korvaavat omaishoitajan antamaa hoitoa ja huolenpitoa hänen lakisääteisen vapaan ajaksi asiakasmaksulain 6 b § mukaisesti vuorokaudelta.

Jos kunta myöntää hoidettavalle omaishoitotukea, kunnan ja omaishoitajan on tehtävä sopimus omaishoitotuesta. Sopimus omaishoitotuesta on oltava voimassa toistaiseksi, jos erityisiä syitä määräaikaiseen sopimukseen ei ole. Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) mukaan työsuhteessa. Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa. Kunnan on otettava tapaturmavakuutus omaishoitajille.

Omaishoitaja sitoutuu ilmoittamaan sellaisista muutoksista jotka vaikuttavat omaishoidontuen myöntämiseen, kuten esimerkiksi muutokset hoitajan tai hoidettavan terveydentilasta, toimintakyvystä sekä muutoksista asumisolosuhteissa. Sopimus voidaan päivittää.

Omaishoidon sopimukseen on liitettävä hoito- ja palvelusuunnitelma joka tehdään yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa.

2.6. Palvelusuunnitelma

Hoito- ja palvelusuunnitelmia säädetään erilaisissa lainsäädännöissä, kuten esim.

-Laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista 7 § (Palvelu- ja hoitosuunnitelma)

-Sosiaalihuoltolaki, § 27 a ja b , Sosiaalihuoltoasetus § 6

-Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista § 2 (Palvelusuunnitelma)

-Laki omaishoidon tuesta

Kehitysvammahuollossa tehdään hoivaohjelma. Kårkulla tekee henkilökohtaisia suunnitelmia, usein yhdessä kunnan edustajan kanssa.

Täydennetyssä vammaispalvelulaissa korostetaan hoito- ja palvelusuunnitelmia. Tämän mukaan suunnitelma tulee laatia ilman aiheetonta viivytystä.

Nykytilanteessa suunnitelmat tehdään ensisijaisesti sosiaalihuollon asiakaslain mukaisesti. Tämän mukaan suunnitelmat tulee laatia kaikille asiakkaille, jos annettua palvelua ei voida katsoa olevan tilapäistä tai jos muuten on aiheetonta laatia suunnitelma.

Suunnitelma laaditaan yhdessä asiakkaan ja/tai hänen edustajansa kanssa. Suunnitelman on oltava riittävän yksityiskohtainen. Asiakkaan yksilölliset olosuhteet ja erityistarpeet on otettava huomioon suunnitelmassa.

Suunnitelma ei ole sellainen asiakirja, jonka perusteella asiakkaalla on oikeus vaatia hoito- ja palvelusuunnitelmaan kuuluvia palveluja ja tukitoimenpiteitä. Hakemus on tehtävä erikseen.

3. HOITOA KEHITYSVAMMAISILLE

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa säädetään erityishoidosta. Henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia.

Vammaishoitolaki on ensisijainen verrattuna kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin.

Erytyshuollon tarkoituksena on edistää sellaisen henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa opetus, hoito ja muu huolenpito.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaan erityishuoltoon kuuluvat palvelut ovat mm. tutkimus, terveydenhuolto, asianmukainen harjoittelu, kuntoutus ja toiminnallinen valmennus, työtoiminnan ja asumisen järjestäminen ja muu vastaava toiminta, jolla pyritään edistämään sopeutumista yhteiskuntaan. Erytyshuoltoon kuuluu myös apuvälineiden ja materiaalien hankinta asiakkaan omaan käyttöön, yksilöllinen hoito ja muu huolenpito sekä muu vastaava toiminta, joka on tarpeellinen erityishuollon takaamiseksi.

Kehitysvammalain perusteella myönnettävillä erityishuoltopalveluilla on subjektiivisen oikeuden asema.

3.1. Päivittäinen toiminta

Kehitysvammaiselle henkilölle järjestetään työtoimintaa erityishuoltona kehitysvammalain 2 § 4 momentin mukaan. Yleensä kunnat tai kuntayhtymät ylläpitävät perinteisiä työkeskuksia.

Työkeskuksissa työskentelevät ovat asiakkaita, eivät työntekijöitä. He eivät ole työllistettyjä. Työkeskustoimintaan osallistuvat henkilöt saavat eläkkeen lisäksi työkorvausta (ahkeruusrahaa).

Työkeskustoimintaan osallistuvat kehitysvammaiset henkilöt maksavat itse ateriansa, kun taas kunta korvaa työnohjauskustannukset ja tarpeelliset kuljetukset työpaikalle.

Päivätoimintaa tulee järjestää asiakkaan tarpeita ajatellen ja asiakkaan kykyjä ja tarpeita ja muita yksilöllisiä mielipiteitä huomioon ottaen. Myös kuntoutukselliset näkökulmat on otettava huomioon.

Päivätoiminnassa halutaan tyydyttää henkilön tarvetta olla aktiivinen, tarjota töitä ja toimintaa, virikettä, vaihtelevia kokemuksia ja kehittäviä elämyksiä innostavassa ympäristössä. Halutaan antaa mahdollisuuksia sosiaaliin kanssakäymisiin toisten ihmisten, ryhmien ja erilaisten tilanteiden kanssa yhteiskunnassa sekä antaa henkilölle työkaluja sellaisten tilanteiden hallintaan. Käytetään sosiaalipedagogista työmenetelmää, jossa oppiminen tapahtuu töitä tarjoamalla, aikuiskoulutuksella, vaihtoehtoisella toiminnalla ja tarpeiden mukaisilla elämyksillä, huomioiden jokaisen edellytykset.

3.2. Asuminen

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella kaikilla kehitysvammaisilla henkilöillä on oikeus tarpeellisiin asumispalveluihin. Tämä ei edellytä vaikeavammaisuutta. Kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki takaa kehitysvammaiselle henkilölle sellaisia yksilöllisiä palveluja ja tukitoimenpiteitä, joista hänellä on tarvetta selviytyäkseen jokapäiväisestä elämästä sekä kotona että kodin ulkopuolella. Kehitysvammalain mukaan erityishuoltopiirit, kunnat tai yksityiset palvelun tuottajat voivat järjestää asumispalveluja.

Vammaislain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella järjestetyt asumisen tukipalvelut, joita henkilö tarvitsee selviytyäkseen jokapäiväisestä elämästä, ovat asiakkaalle maksuttomia. Sellaiset palvelut ovat mm. avustaminen ruoan valmistuksessa, aterioiden yhteydessä, asunnon siivoamisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa ja avustaminen asioinneissa. Maksuttomuus perustuu asiakasmaksulain 4 §:ään.

Asiakas vastaa ainoastaan toimeentulokustannuksista. Toimeentuloon kuuluu kaikki asukkaan vammaisuuteen kuulumattomat tavalliset kulut, kuten esimerkiksi vuokra, ruoka-, pesuaine-, vesi- ja sähkökulut.

Kårkulla samkommunin asumistoiminnassa pyritään rakentamaan niin monipuolista tarjontaa kuin mahdollista kaikissa Suomenruotsalaisilla alueilla, lähellä asiakkaiden kasvupaikkakuntia.

Perinteinen asumismuoto muodostuu ryhmäasunnoista. Ryhmäkodeissa henkilöt vuokraavat yleensä oman huoneen, mutta jakavat olohuoneen, keittiön ja kylpyhuoneen tai sitten heillä on oma kylpyhuone. Ryhmäkodit ovat yleensä päiväsaikaan ilman henkilökuntaa. Kårkulla samkommunin ryhmäkodeissa on öisin henkilökuntaa, yleensä yöaikaisen päivystyksen muodossa. Henkilöstö valvoo ajoittain, jos siihen löytyy erityistä syytä.

Tuettu asuminen on asumismuoto, jota tarjotaan erikseen tai ryhmäkodin yhteydessä. Henkilö asuu omassa asunnossaan. Lievästi kehitysvammaiset henkilöt, mutta myös osa kohtalaisen kehitysvammaisista, pystyvät asumaan itsenäisesti omassa asunnossaan nk. tukiasumisessa.

Itse ylläpitämiä asumisia on Pietarsaareissa, Uudessakaarlepyyssä ja Luodossa.

3.3. Lyhytaikaishoito (vapautus)

Kehitysvammaisella henkilöllä on oikeus lyhytaikaishoitoon (vapautukseen/tilapäishoitoon). Lyhytaikaishoitoa järjestetään kehitysvammalain (2 §, mom. 6 ja 10) nojalla, ja se esitetään erityishuoltona. Lyhytaikaishoidon tarve on mainittava erityishuolto-ohjelmassa. Lyhytaikaishoito on maksuton palvelu alle 16-vuotiaille kehitysvammaisille henkilöille (4 § asiakasmaksulaisissa). Yli 16-vuotiailta henkilöiltä voidaan vaatia korvauksia ainoastaan toimeentulokustannuksista, mutta ei heidän vammaisuutensa takia tarvitsemistaan hoidoista.

Kårkulla samkommun tarjoaa kehitysvammaisille lapsille, nuorille ja aikuisille lyhytaikaishoitoa. Lyhytaikaishoitoa voidaan perheen tarpeiden mukaan järjestää eri tavoin. Lapsi voi joko oleskella tukihenkilön kanssa toisessa perheessä tai lyhytaikaishoitoon tarkoitettussa kodissa. Lyhytaikaishoitoa voidaan järjestää lyhyemmissä tai pitemmissä jaksoissa. Hoito voi olla kertaluontoista tai toistuvaa. Lyhytaikaishoitoa voidaan katsoa olevan sekä vapautusta että sosiaalista harjoittelua ja asumisvalmennusta.

Kårkullan lyhytaikaishoitoyksikkö Backebo sijaitsee Luodossa. Backebo hoitaa ensisijaisesti lyhytaikaishoitoa/vapautusta kotona asuville lapsille ja nuorille.

Kokkolan Kehityspoliklinikan yhteydessä on Maria-Katariina talo, joka tarjoaa intervallihoitoa vammaisille suomenkielisille lapsille.

Kevakoti on Pietarsaaressa sijaitseva suomenkielinen ryhmäkoti, joka tarjoaa rajoitetusti lyhytaikaishoitoa.

3.4. Ohjausta ja neuvontaa

Kårkullan Omsorgsbyrå antaa psykologisen tuen lisäksi ohjausta hoito-, kasvatus- ja kuntoutusasioissa. Toimisto antaa tietoja sosiaaliturvasta sekä neuvontaa ja avustusta käytännöllisten asioiden järjestämisessä. Kunnan sosiaalityöntekijät, neuvojat ja erityislastentarhanopettajat voivat myös antaa vastaavaa palvelua.

Kokkolan Kehityspoliklinikalla on tietoa kehitysvammaisuudesta ja tarjoaa palveluja lääkäriltä, psykologilta, fysioterapeutilta, puheterapeutilta, toimintaterapeutilta ja kuntoutusohjaajalta. Palvelua annetaan 0-25-vuotiaille kehitysvammaisille. Palvelua annetaan suomeksi. Kehityspoliklinikka laatii asiakkaille kuntoutussuunnitelmia.

3.5. Erityishuolto-ohjelma

Kehitysvammalain mukaan jokaiselle erityishuoltoa tarvitsevalle henkilölle on laadittava erityishuolto-ohjelma. Ohjelmaan sisältyy erityishuoltojen toteuttamissuunnitelma sekä tietoja siitä, milloin ohjelma tulee tarkastaa. Sen lisäksi asiakkaalle on määrättävä palvelu-, hoito- ja kuntoutussuunnitelma sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain nojalla. Tässä yhteydessä on myös selvitettävä, mitkä palvelut ovat maksullisia ja mitkä palvelut ovat toimivaltaisina erityishuoltopalveluina maksuttomia.

Erityishuolto-ohjelman tarkoitus on turvata kehitysvammaisen henkilön oikeusturvaa ja huolehtia perusoikeuksista. Erityishuoltoon lasketaan kaikki kehitysvammaisille henkilöille kehitysvammalain nojalla myönnettävät palvelut ja tukitoimenpiteet. Erityishuolto-ohjelmiin kirjattavat palvelut ovat mm. työtoiminta, päivätoiminta, asumistuki, aamu- ja iltapäivähoito koululaisille, lyhytaikaishoito, kuntoutusohjaus, tukihenkilön palvelut, erityisneuvonantajan tuottamat palvelut tai kuntoutuspalvelut.

Suomenruotsalaisille asiakkaille, jotka osallistuvat johonkin Kårkullan toimintaan, omsorgsbyrån sosiaalikirjasto antavat ehdotuksia erityishuolto-ohjelmaan ja erityishuollon johtoryhmä vahvistaa ne. Kehityspoliklinikka laatii ehdotuksia erityishuolto-ohjelmaan suomenkielisille asiakkaille, jotka käyttävät heidän palvelujaan. Erityishuollon johtoryhmä vahvistaa erityishuolto-ohjelmat.

Kunnan erityishuollon johtoryhmän on vahvistettava erityishuolto-ohjelmat asiakkaille, jotka saavat kunnan järjestämää palvelua.

3.6. Perhepäivähoito

Toimii ostopalveluna Kårkullalta. Voidaan verrata tilapäiseen perhehoitoon, mutta annetaan enintään 8t/päivässä ja pääasiallisesti lapsille ja nuorille henkilöille.

3.7. Tutkimukset/selvitykset

Kehitysvammaisille suomenkielisille asiakkaille järjestetään tutkimuksia ja selvityksiä Maria Katariinassa/K-PKS:ssa ja Eskoossa.

Ruotsinkielisille järjestetään tutkimuksia sairaanhoitopiirin kautta tai Kårkullan lääkärin kautta, joka säännöllisesti käy Omsorgsbyråssa ja pitää vastaanottoa.

Kårkulla Resurscenter tarjoaa yksittäisille henkilöille tutkimuksia ja erityispalveluja. Resurssikeskuksella (Resurscentret) on käytössä tutkimusosasto seitsemällä paikalla. Palvelu kattaa lääketieteelliset, psykologiset, kasvatustieteelliset ja sosiaaliset tutkimukset ja selvitykset sekä terapeuttiset toimenpiteet.

3.8. Förbundet de utvecklingsstördas väl (FDUV)

FDUV antaa tukea ja yhteenkuuluvuutta perheille perhekurssien ja asianomaisneuvonnan kautta, levittää tietoa ja vaikuttaa yhteiskunnan asenteisiin parantaakseen kehitysvammaisten henkilöiden elämäntilannetta. FDUV järjestää leirejä ja kursseja kehitysvammaisille henkilöille. Paikalliset DUV-yhdistykset järjestävät erilaisia vapaa-ajan toimintoja.

FDUV:n opetus- tutkimus- ja kehitysosasto pro.studium järjestää kursseja, teemapäiviä ja luentoja sekä tekee tutkimus- ja kehityshankkeita yhteistyössä kansan- ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

FDUV:llä on Sensoteekkejä, joissa on aistihuoneita, Vaasassa ja Helsingissä.

FDUV:n LL-Center (selkokeskus) julkaisee selkolukuista LL-Bladet-nimistä lehteä ja muuta helppolukuista aineistoa. FDUV:n erikoiskirjastossa on tietokirjallisuutta ja helppolukuista kaunokirjallisuutta. FDUV:n kasvatustieteellisen kehityksen keskus Lärum työskentelee virikkeisen oppimisen ja viestinnän kanssa, joka on tarkoitettu henkilöille, joilla on erityistarpeita. Lärum-

kustantamo myy ja välittää erityisoppimateriaaleja, tietokirjallisuutta ja selkokuvaisia kirjoja.

Paikallinen DUV-yhdistys järjestää kesäaikaan monta leiriä. Asiakkaat saavat tietoa leireistä DUV:n kautta, joka lähettää edelleen asiakkaiden toivomukset kunnalle. Kunta ottaa kantaa siihen, kenelle annetaan mahdollisuus osallistua leiriin. Koska hakemusten määrä on suurempi kuin mitä budjettivarat sallivat myöntää, on priorisoitava ketkä saavat osallistua.

3.9. Aamu- ja iltapäivätoiminta

Kehitysvammaisille lapsille tarkoitettu iltapäivätoiminta on erityishuoltoon kuuluva toiminta, jonka kunta on järjestettävä sellaisella tavalla, että toiminta vastaa kunnan tarpeista. Iltapäivätoiminnan on oltava maksuton. Kunta ei voi kiertää lain velvoittamia velvollisuuksia myöntämällä kehitysvammaisen lapsen tarvitsemia erityishuoltopalveluja jonkun toisen lain nojalla, jonka mukaan asiakasmaksut ovat maksullisia.

Eduskunnan ehdotuksessa perusopetuslain (HE 159/1996) muuttamisesta, joka astui voimaan 1.1.1999, todetaan nimenomaan, että koululaisten kuntoutus- ja muut yksilölliset ohjaus- ja tukipalvelut on yhä myönnettävä erityishuollon muodossa. Koululasten iltapäivätoiminta on sellainen yksilöllinen ohjaus- ja tukipalvelu. 1.8.2004 voimaan astuvan perusopetuksen muutoslain tarkoituksena ei ole ollutkaan muuttaa pykälää kehitysvammalaissa.

Kehitysvammaisen lapsen iltapäivätoiminnan tarpeesta tulee mainita erityishuolto-ohjelmassa. Jos lapsella on tarve iltapäivätoimintaan vajaakuntoisuutensa takia, ei voi olla kyse tavallisesta palvelusta, joka järjestetään lasten päivähoidosta annetun lain tai perusopetuslain nojalla. Tällöin hoitoa on järjestettävä erityishuoltona kehitysvammalain nojalla.

3.10. Kuntouttavaa päivähoitoa alle kouluikäisille kehitysvammaisille lapsille

Kehitysvammaisille lapsille tarkoitetun päivähoidon on oltava maksuton, jos päivähoito järjestetään erityishuoltona kehitysvammalain nojalla. Erityishuoltopalveluihin kuuluu mm. tarvittavaa ohjausta ja kuntoutusta (2 § 3 mom.). Niissä tapauksissa, joissa päivähoitoa järjestetään 3-5-vuotiaalle lapselle kuntouttavassa tarkoituksessa päiväkodissa, hoidon on oltava maksuton asiakasmaksulain nojalla (4 § 2 mom.). Lain mukaan erityishuolto on alle 16-vuotiaalle kehitysvammaisille lapsille maksuton.

Niissä tapauksissa, joissa lapsi on päivähoidon tarpeessa ainoastaan kuntoutuksellisessa tarkoituksessa, tarve on perusteltava lääkärinlausunnolla, josta päivähoidon nimenomainen kuntouttava tarkoitus tulee ilmi.

3.11. Ostopalvelut:

3.11.1. Kuntien käyttämät Kärkulla-yksiköt

Omsorgsbyrån

Teollisuuskeskus

Pietarsaaren työkeskus

Funkkis

Uusikaarlepyyn työkeskus (kaksi yksikköä)

Mustasaaren työkeskus

Lövögården

Paraisten työkeskus

Vaasan työkeskus

Jakobstads boende

Spireavägens boende

Lövö boende

Villa Bergstigen

Södermalms boende

Backebo

Larsmo boende
Villa Joupers
Bennäs boende
Smedsby lägenhetsboende
Kvevlax lägenhetsboende
Paraisten resurssikeskus

3.11.2. Eskoon Sosiaalipalvelujen kuntayhtymä

Eskoo antaa ensisijaisesti palvelua kehitysvammaisille henkilöille, mutta myös toisille erityisryhmille. Palvelu suuntautuu suomenkielisille asiakkaille.

Eskoon toimituspaikka sijaitsee Seinäjoella. Eskoo ylläpitää toimintapisteitä eri kunnissa. Pietarsaassa on Eskoon palvelukoti, autistisille henkilöille tarkoitettu asuminen.

Mm. seuraavia palveluja järjestetään.

- Laitoshoitoa
- Intervallihoidoa
- Tutkimus- ja hoitajaksoja
- Asumispalveluja (Autettu, ohjattu ja tuettu asuminen)
- Kuntoutuspalveluja ja erityisasiantuntijoiden palveluja (Erityisneuvola Silmu)
- Mielenterveysyksikkö, intensiivistä psykiatrista hoitoa
- Kurssi- ja leiritoimintaa

Lähetteet noille eri palveluille tulevat usein kunnan sosiaalityöntekijöiltä, kouluilta, päivähoidoista, lääkäreiltä. Omaiset voivat myös ottaa yhteyttä. Eskoon sosiaalityöntekijät ottavat yhteyttä kunnan sosiaalityöntekijöihin saadakseen maksusitoumuksen. Eskoo laatii erityishuolto-ohjelman.

3.11.3. Barnhemsföreningen Sparvboet rf Uudessakaarlepyyssä:

Sparvboet on yksityinen palvelutuottaja, joka ylläpitää asumista kehitysvammaisille henkilöille. Paikkaluku on 10 asumispaikkaa ja 2 intervallipaikkaa.

Sparvboet:ssa myönnetään vapautusta hakemuksen mukaan lyhytaikaishoidon/intervallihoidon tai päivähoidon muodossa.

3.11.4. Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoido- ja peruspalvelukuntayhtymä (K-PKS):

K-PKS:n kehitysvammahuolto on kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän perheittensä palveluyksikkö, joka tarjoaa asumis-, asiantuntija-, tutkimus-, konsultointi- ja koordinoitipalveluja yhteistoiminnassa kunnan peruspalveluiden kanssa. Kuntien käyttämät toimintayksiköt ovat kehityspoliklinikka ja Maria-Katariinassa sijaitseva tutkimus- ja tilapäishoitoyksikkö Aino.

3.12. Palvelut omana toimintana

3.12.1. Pietarsaari

Palvelua suomeksi:

Kasvatuksellista ohjausta annetaan avohuollossa alle kouluikäisille lapsille. Avohuollon ohjaaja käy perheiden ja päivähoitopaikkojen luona. Palveluja myydään tarvittaessa naapurikunnille.

Päivätoimintaa annetaan **Toimintakeskuksessa**. Palveluja myydään sopimuksen mukaan myös naapurikunnille. 13 pietarsaarelaiselle ja 3 henkilölle muilta kunnilta on tänä päivänä myönnetty paikka Toimintakeskuksesta.

Keva-koti on kaupungin palveluasuminen kehitysvammaisille. Asuminen tarjoaa ympärivuorokautista hoitoa ja huoltoa 7 kehitysvammaiselle henkilölle. Henkilökunta on paikalla myös päivisin. Keva-kodissa järjestetään intervallihoidon rajoitettuun käyttöön.

Palvelua ruotsiksi ja suomeksi:

Kotipalvelua annetaan kehitysvammaisille henkilöille. Maksua ei peritä palvelun ollessa ohjaava.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä hoitoa loma-aikoina järjestetään erityishuollon lapsille suomeksi Länsinummen koululla ja ruotsiksi Jungmanin koululla.

3.12.2. Luoto

Kesästä 2008 lähtien isompi asunto toimii tukiasuntona kolmelle henkilölle. Neljäs henkilö asuu toisessa asunnossa lähellä tätä asuntoa. Palvelu järjestetään kotipalvelun kautta. Henkilökunta käy molemmissa asunnoissa aamuisin ja iltaisin. Kaikilla on huoltolain mukainen päätös.

3.12.3. Uusikaarlepyy

Grönkulla boende on Uudenkaarlepyyn Kaupungin ylläpitämä syksystä 1996 lähtien, ja se sijaitsee entisessä eläinlääkäriasunnossa. Asumiseen mahtuu viisi aikuista kehitysvammaista vuokralaista. Vuokralaiset saavat ohjausta, apua ja tukea päivittäisessä elämässään yksilöllisten tarpeittensa ja edellytystensä mukaisesti. He saavat mahdollisuuden kehittyä turvallisesti entistä itsenäisemmiksi. Kaikki osallistuvat kaikkiin kotiaskareisiin. Vuokralaisia kannustetaan elämään rikasta sosiaalista elämää ja ylläpitämään mielekästä vapaa-aikaa sekä kodin sisä- että ulkopuolella.

3.12.4. Pedersöre

Aamu- ja iltapäivätoiminta sekä hoito loma-aikoina ovat kunnan ylläpitämiä ja niitä järjestetään koululaisen omassa kodissa tai koulussa (Östensön koulussa, Edsevön koulussa).

4. YHTEISET PERIAATTEET

2.1. PALVELUJA JA TUKITOIMEJA VAMMAISILLE HENKILÖILLE

1.1. vammaispalvelulain mukaiset subjektiiviset oikeudet

<p>Kuljetuspalvelu SOTEL 22.5.2012 §75</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemus tehdään lomakkeelle ”Kuljetuspalveluhakemus” - Hakemuksen liitteeksi liitetään lääkärin- tai muun lausunto, josta diagnoosi, toimintakyky sekä heikentyneen toimintakyvyn keston tulee käydä ilmi. <p>Kuljetuspalvelun käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuljetuspalvelua saa käyttää matkoihin asuinkunnan alueella sekä matkoihin naapurikuntiin. Matkoja asuinkunnan tai naapurikuntien ulkopuolelle voidaan mahdollisesti myöntää erillisen kirjallisen hakemuksen perusteella olemassa olevien talousarviovarojen puitteissa. - Virkistykseen, asiointiin ja ynnä muuhun vastaavaan myönnetään 18 yksisuuntaista matkaa kuukaudessa, ja opiskelusekä työmatkoihin myönnetään matkoja tarpeen mukaisesti. Erityisen harkinnan perusteella voidaan myöntää lisää matkoja. - Kuljetuspalvelua ei saa käyttää matkoihin jotka kuuluvat Kansaneläkelaitoksen korvauksen piiriin. <p>Ostavastuu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vammaispalvelulain mukaan myönnettyissä matkoissa omavastuu vastaa yhden linja-autotakan hintaa Matkahuollon linja-autotaksan mukaisesti. Virkistys- ja vapaa-ajan matkoilla on voimassa normaalihinta (linja-autotaksa), työ- ja opiskelumatkoilla omavastuu vastaa sitä summaa, jonka yksi yksisuuntainen matka kuukausikortilla maksaa. Työtoiminnassa olevat asiakkaat (Sosiaalihuoltolaki § 27 e) voivat hakea työmatkoille tarkoitettua vapaakorttia. - Yhteiskuljetus matkoilla, jolloin kaikki matkustajat käyttävät kuljetuspalvelua, kaikki matkustajat maksavat omavastuuosuutensa ja yksi matka vähennetään jokaiselta matkustajalta. Yhteiskuljetus matkoilla, joilla on mukana matkustaja joka on ilman kuljetuspalvelua, matkakustannus jaetaan ensin matkustajamäärän mukaan ilman kuljetuspalvelua oleva henkilö maksaa oman osuutensa kokonaisuudessaan. Kuljetuspalvelua käyttävät henkilöt maksavat kaikki omavastuuosuutensa ja jäljelle jäävä summa laskutetaan kunnalta. Saattajat eivät maksa omavastuuta tai muita matkakustannuksia.
---	--

Pysähdykset ja odotusajat

- Kunta korvaa korkeintaan 15 minuutin odotusajan. Jos 15 minuutin odotusaika ylittyy, kuljetuspalvelun käyttäjä maksaa ylittyvän ajan itse.
- Menopaluussa vähennetään aina kaksi matkaa, vaikka pysähdys onkin lyhyt

Taksin/palvelubussin tilaaminen

- Taksia tilattaessa on kuljetuspalvelun käyttäjän selvitettävä että on kysymys:
  - kuljetuspalvelusta sekä ilmoitettava kuljetuspalvelukortin numero
  - mistä mihin haluaa matkustaa
  - millaista apua tarvitaan
- Kuljetuspalvelua tilattaessa on kuljetuspalvelun käyttäjän ilmoitettava, jos mukaan tulee saattaja tai mukana on apuväline.

Saattaja ja lisäapua kuljettajalta

- Kuljetuspalvelukortista on käytävä ilmi kuljetuspalvelun käyttäjän oikeus saattajaan.
- Saattaja voidaan myöntää, silloin kun kuljetuspalvelun käyttäjä on suuremman avun tarpeessa mitä kuljettaja voi antaa. Saattajan on aloitettava ja lopetettava matka samanaikaisesti kuin kuljetuspalvelun käyttäjä. Omainen tai tuttava voi toimia saattajana, mutta saattaja ei saa itse olla kuljetuspalvelun käyttäjä.
- Invataksien käyttöoikeus myönnetään henkilölle joka on varustettu liikuntaesteisille henkilöille.
- Avustajalisää maksetaan kuljettajalle, mikäli kuljetuspalveluasiakas tarvitsee apua autoon tai sieltä pois. Taksiauton tulee silloin olla invataksi tai auto joka on varustettu ja hyväksytty soveltuvaksi liikuntaesteisten tarpeita vastaavaksi. Lisäkorvaus voidaan laskuttaa silloin kun kuljetuspalveluasiakas avustetaan autoon ja pois sekä silloin kun matkustaja kannetaan tai siirretään erityisellä CE- merkillä varustetulla porraskiipijällä rakennuksen portaikossa.

Ohjeistus kuljetuspalvelun myöntämiseen vammaispuolalaisin perusteella

- vaikeavammaisille henkilöille, joilla on erityisiä vaikeuksia liikkua ja jotka eivät vammaisuutensa tai sairautensa johdosta voi käyttää yleisiä joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia
- Asiat jotka huomioidaan arvioinnissa, kuljetuspalvelua myönnettäessä

- Pyörätuolia käyttävät henkilöt
- Henkilöt, jotka eivät pysty kävelemään pitemmälle kuin 100 metriä apuvälineillä
- vaikeasti näkövammainen (näön tarkkuus alle 0,3 paremmassa silmässä) ja sokeille henkilöille
- henkilöt, joilla on keskivaikea tai vaikea dementia (Mmse pienempi kuin 18/30)
- henkilöt, joilla on kehitysvamma tai muu sairaus, joka on aiheuttanut orientaatiovaikeuksia tai sen mentyksen niin että ei löydä vieraassa ympäristöissä
- vaikeavammaisille koululaisille, omavastuu KELAn koulu- matkatuen mukaisesti

Matkaseuralaiset

- Kuljetuspalvelun käyttäjän matkaseuralainen voi olla kuka tahansa, esim. vaimo/aviomies, lapsi tai tuttava.
- Matkaseuralaiset maksavat aina saman summan kuin mitä kuljetuspalvelun käyttäjä maksaa omavastuuna

Ohjeita jonka mukaan kuljetuspalvelua myönnetään vammaispuolustajain mukaisesti

Kuljetuspalvelua myönnetään;

Kokonaiskuva on otettava huomioon seuraavissa seikoissa, ts. miten vamma tai erilaisten vammojen yhdistelmät vaikuttavat henkilön mahdollisuuksiin käyttää joukkoliikennevälineitä tai palvelubussia.

Puutteellinen orientoitumis kyky

- Oikeustapauksissa ollaan päädytty seuraavaan. Dementiaa sairastava tai kehitysvammainen henkilö jolla ei ole orientaatiokykyä, mutta joka muutoin on fyysisesti hyvässä kunnossa eikä liikkumisessa ole erityisiä vaikeuksia ei kuljetuspalvelua ole myönnetty. Tuomioistuimien katsoo että yllämainituilla henkilöillä on joka tapauksessa oltava saattaja mukana jolloin he kykenevät käyttämään julkisia kulkuneuvoja taksin sijaan.

Artroosi ja muut ikääntymiseen liittyvät nivel-, lihas- ja selkäongelmat

Huomioi millä tavalla toimintakyvyn aleneminen vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin:

- liikkua kotonaan
- liikkua ulkona epätasaisella/tasaisella pohjalla
- selvittää päivittäisistä askareistaan
- istuutua tuolille ja nousta tuolilta

- astua sisään linja-autoon ja astua siitä ulos
- pystyä kävelemään eri vuodenaikoina ja eri sääoloissa

Keuhko- ja erilaiset verenkiertoelinten sairaudet

Ota huomioon miten sairaus vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin:

- kävellä portaissa ja ylämäessä
- kävellä linja-autopysäkillä ja sieltä pois
- liikkua ulkona erilaisissa sääoloissa

Psyykkiset sairaudet

Ota huomioon miten sairaus vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin:

- käyttää joukkoliikennettä
- liikkua yhteiskunnassa

Neurologiset sairaudet

Ota huomioon miten sairaus vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin:

- käyttää joukkoliikennettä
- liikkua yhteiskunnassa

Epilepsiaa sairastavien henkilöiden voidaan katsoa olevan vaikeavammaisia, kun kokonaiskuva otetaan huomioon.

Muut huomioon otettavat tekijät

Tapio Rätty kirjoittaa kirjassa ”Vammaispalvelu-
Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö (2010)”, että arvioinnin tulee lähtökohtaisesti perustua henkilön sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön jossa henkilö elää.

Siksi kartoitus on tehtävä esim. huomioiden missä palvelut, linjaautopysäkit, harrastukset ja sukulaiset ovat.

Rätyn mukaan on huomioitava myös se, että liikkuvuus voi vaihdella vuodenaikojen mukaan. Näissä tapauksissa kuljetuspalvelua voidaan myöntää pariksi kuukaudeksi vuodessa.

Eri tyyppiset apuvälineet eivät itsessään oikeuta kuljetuspalveluun, mutta arvioinnissa apuvälineiden aiheuttamat vaikeudet on otettava huomioon. Esim. vaikeudet ottaa mukaan rullaattori tavalliseen linja-autoon voivat oikeuttaa kuljetuspalveluun, mikäli palvelubussia ei ole saatavilla. Myös pienille lapsille voidaan myöntää kuljetuspalvelua sillä perusteella, että heidän apuvälineensä aiheuttavat kohtuuttoman suuria vaikeuksia linja-automatkan yhteydessä.

	<p>Milloin kuljetuspalvelua ei myönnetä?</p> <p>Kaikissa kuljetuspalvelutarpeen arvioinneissa huomioidaan yksittäiset seikat, mutta periaatteessa kuljetuspalvelua ei myönnetä kun:</p> <ul style="list-style-type: none"> - henkilöllä on sairauden vuoksi tilapäisesti vaikea liikkua. - toimintakyvyn rajoitus arvioidaan kestävän alle vuoden - alentunut kyky orientoitua, mutta muutoin hyvä liikkumiskyky ja omaisen mahdollisuus toimia saattajana - lapsille, jotka ikänsä johdosta eivät muutenkaan osaisi käyttää joukkoliikennettä vaikei heillä olisikaan vajaakuntoisuutta. - ainoastaan ikääntymisen myötä tuleva toimintakyvyn heikkeneminen ei sinänsä täytä kriteereitä kuljetuspalvelun myöntämiseen
--	---

1.3. Muut palvelu- ja tukimuodot – tarveharkintaiset tukimuodot	
<p>Kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemus tehdään lomakkeelle ” Toimintarajoitteisen henkilön palvelutarve” ja mukaan liitetään asiantuntijasuositus. - voidaan myöntää tarpeen ollessa hyvin perusteltu ja mikäkin muu lainsäädäntö ei kata sitä - on riippuvainen talousarvioon varattujen budjettivarojen puitteista ja sopivan palvelun saatavuudesta - 20-30 h tukiviittonnan opetusta myönnetään ensi sijassa, suuremmissa tarpeissa pyydetään lisäselvitystä
<p>Välineet, koneet ja laitteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemus tehdään lomakkeelle ” Toimintarajoitteisen henkilön palvelutarve” ja mukaan liitetään asiantuntijasuositus. - Tämä koskee välineitä, koneita ja laitteita, jotka eivät kuulu lääkinnälliseen kuntoutukseen. Niitä tarvitaan liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajantoiminnassa. - Korvauksen määrä on lain mukaan puolet vammaiselle henkilölle aiheutuvista todellisista kustannuksista. - voidaan myöntää talousarviomäärärahan mukaisesti. - esim. auto, tietokone, liesi, pesukone, puhelin - Käsiteltävien asioiden lähtökohtana on kokonaistilannetta huomioon otettava yksittäinen harkinta. - Välineet, koneet ja laitteet voidaan myös antaa vammaisen henkilön käyttöön. Esim. pyörätuolin kuljetuslaatikko, pyörätuoliluiskat, tukikahvat. - Tarpeelliset muutostyöt korvataan kokonaisuudessaan. Tässä voi olla kyse esim. auton muutostöistä.

<p>Ylimääräiset vaate- tuskustannukset ja korvaus erityisruo- kavalion johdosta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemus tehdään lomakkeelle ”Toimintarajoitteisen henkilön palvelutarve” ja mukaan liitetään asiantuntijasuositus. - Mahdollisuudet tukeen toisen lain kautta selvitetään ja kumotaan ensisijaisesti esim. jos tarpeet oikeuttavat KELAn korvauksiin, korvausta ei myönnetä vammaispalvelulain kautta. - Tarve on oltava perusteltu ja tarkoitukseen on oltava riittäviä budjettivaroja - Lääkärilausuntoa tai asiantuntijasuositusta pyydetään tarpeen mukaan. - Kustannusarvio lisäkustannuksista tai kuitti jätetään. - Normaalia kulumista ei korvata, ainoastaan lisäkustannuksia
--	---

2. SOSIAALISET TUKIMUODOT VAMMAISILLE

<p>Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemus tehdään lomakkeelle ”Kuljetuspalveluhakemus” - Hakemuksen liitteeksi oheistetaan lääkäri- tai muu lausunto, josta diagnoosi, toimintakyky sekä huonontuneen toimintakyvyn kesto on ilmennettävä. - Etäisyys palveluihin ja toimintoihin vaikuttaa kuljetuspalvelupäätökseen. - Tulo- ja varallisuusharkinta - Kuljetuspalvelua ei myönnetä laitoshoidossa oleville henkilöille. - Kuljetuspalvelua voidaan myöntää, jos palvelulinjaa ei ole saatavilla. - Kuljetuspalvelua voidaan myöntää, kun asiakkaan fyysinen kunto on heikentynyt. - Ehdotetaan, että kuljetuspalvelua myönnetään sosiaalihuoltolain mukaisesti 9 euron lippujen muodossa. Lippujen määrä yksilöllisen harkinnan mukaisesti
<p>Tukihenkilö</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemus tehdään lomakkeelle ”Toimintarajoitteisen henkilön palvelutarve”. - Virkamies tekee päätökset talousarvion rajoissa. - Päätökset tehdään vuodeksi kerrallaan. - Sopimukset laaditaan, oikeus km-korvauksiin on merkittävä. - Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää vuosittain palkoista ja km-korvauksista. - km-korvausta maksetaan asiakkaan kanssa tehdyistä matkoista, otetaan yhteyttä sosiaalityöntekijään pitemmällä matkoilla - Vanhemmat maksavat lasten liput ym., sosiaalitoimi maksaa tukihenkilön liput, kun on kyse aikuisista asiakkaista. - Asumisissa asuville henkilöille myönnetään tukihenkilö ainoastaan poikkeustapauksissa.

	<ul style="list-style-type: none"> - Perheenjäsenten ei pitäisi toimia tukihenkilönä. - Tukihenkilön on oltava vähintään 16 vuotta vanha.
<p>Työtoimintaa vammaisille henkilöille (Sosiaalihoitolaki § 27 e)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemus tehdään lomakkeelle ”Toimintarajoitteisen henkilön palvelutarve”. - Lääkäri- tai muu lausunto pyydetään hakemuksen liitteeksi ainakin niissä tapauksissa, joissa asiakas on uusi. - Työtoiminnan myöntämisen kriteeri: hakijalle on myönnetty eläke. - Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää työkorvauksesta vuosittain ja se maksetaan vähintään 4 h päivittäisestä työstä. - Matkakorvausta voidaan maksaa yksilöllisen harkinnan jälkeen. - On toivottavaa, että työnantaja vastaa ruoasta. - Ei korvausta sairausajalta. - Sairaustodistus tarpeen mukaan - Tällä hetkellä muutama asiakas on ”työtoiminnassa”, mutta eivät tee heille tarkoitettuja tehtäviä. Heidän toiminta on varsinaisesti päivätoimintaa vammaispuolelta mukaan. Päätettiin heidän saavan jatkaa, mutta uusia asiakkaita ei oteta vastavasti toimintaan. - Asiakkaat saavat työskennellä korkeintaan 5 päivää viikossa. - Palkka perustuu työssäoleviin päiviin. - Asiakkaiden on sopimuksen mukaan jätettävä selvitys työssäolevista päivistä. - Työtoimintaa myönnetään ensisijaisesti työikäisille, omassa asunnossaan asuville asiakkaille, ts. ei asumisissa asuville henkilöille. - Paikkoja Intekiin (Kårkullan teollisuuskeskus) voidaan myöntää yksilöllisen harkinnan mukaisesti talousarvion rajoissa.

<p>Omaishoidon tuki SOTEL 22.5.2012 §79</p>	<p>OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISPERUSTEIDEN KRITTEERIT</p> <p>Omaishoidon tuki on lakisääteinen, mutta määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu. Omaishoidon tukea myönnetään talousarviomäärärahan puitteissa. Hoitajalla ei ole tukeen subjektiivista oikeutta. Kunta päättää tuen tasosta ja kriteereistä.</p> <p>Talousarviomäärärahat ovat vammaispalvelussa yli 65-vuotiaille hoidettaville ja vanhustenhuollossa yli 65-vuotiaille hoidettaville.</p> <p>1) Omaishoidon tuen myöntäminen</p> <p>Omaishoidon tukea myönnetään toistaiseksi ja sopimus tarkistetaan tarvittaessa säännöllisesti tai tarvittaessa. Sopimus voidaan myös erityisistä syistä tehdä määräaikaiseksi. Omaishoidon tukea voidaan hakea jatkuvasti.</p> <p>Omaishoidon tukea myönnetään aikaisintaan sen kuukauden alusta jolloin hakemus jätettiin. Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti, jonka jälkeen tehdään kotikäynti asiakkaan luokse, jolloin hakijan ja hoitajan kokonaistilanteesta tehdään selvitys. Lääkäritodistus tai muu vastaava todistus on liitettävä hakemukseen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - C- todistus - Epikriisi - Laaja-alainen asiantuntija selvitys <p>2) Omaishoidon tukea myönnetään jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Henkilö tarvitsee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi hoitoa tai muuta huoltoa kotioloissa. 2. Omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis kantamaan vastuuta hoidosta ja huollosta tarvittavien palvelujen avulla. 3. Hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon edellyttämiä vaatimuksia. Omaishoitajan tulee olla täyttänyt 18 vuotta ja hänellä pitää olla riittävät psyykkiset ja fyysiset voimat kyetäkseen kantamaan kokonaisvastuun hoidettavasta sekä takaamaan taroituksenmukaisen ja laadullisen hoidon.
--	--

	<p>Mikäli hoitajalle on myönnetty KELA:n korotettu hoitotuki johtuen omasta hoidontarpeesta, ei omaishoidontukea myönnetä.</p> <p>Tarpeen vaatiessa on hoitajan esitettävä hyväksyttävä lääkärintodistus.</p> <p>4. Omaishoito on sosiaali- ja terveydenhuollon muiden tarpeellisten palvelujen kanssa riittävä takaamaan hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kotona.</p> <p>5. Hoidettavan koti on hygieenisten ja muiden olosuhteiden mukaan tarkoituskokoinen siellä annettavaa hoitoa ajatellen.</p> <p>6. Tuen myöntäminen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.</p> <p>7. Hoidettavan ollessa alle 16-vuotias, häntä verrataan toisiin samanikäisiin, arvioitaessa hoidon sitovuutta.</p> <p>8. Omaishoidontukea ei myönnetä jos lapsi on lastensuojelun asiakkaana.</p> <p>3) Maksuluokat</p> <p>Luokka I</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoidettavalla on tarve päivittäiseen hoitoon ja huoltoon henkilökohtaisissa toimissa, mutta selviytyy osittain itsenäisesti. • Omaishoidon tukea ei myönnetä henkilöille, joilla avuntarve on ainoastaan asioinnissa kodin ulkopuolella sekä kodinhoitotoimissa. • Hoitotyö on pääasiallisesti sitovaa kokopäiväisesti. • Jos hoidettavalla on säännöllinen intervallihoido, 14 vuorokautta kuukaudessa, palkkiota voidaan alentaa 30%:lla. • Jos hoidettava saa paljon kunnallisia hoito- ja avopalveluja, palkkiota voidaan alentaa 30%:lla (säännöllistä kotipalvelua, päivätoimintaa, henkilökohtainen avustaja, tukihenkilö, yhteensä vähintään 50 h/kk). • Alhaisempaa hoitopalkkiota voidaan maksaa jos hoito on vähemmän sitovaa kuin mitä oikeus lakisääteiseen vapaaseen edellyttää ja hoidon- ja huolenpidon tarve on vähäistä. • Alhaisempaa hoitopalkkiota voidaan maksaa pyynnöstä (esim. eläkkeeseen vaikuttava tuloraja). • Kun hoidettava on alle 16 vuotta, häntä verrataan muihin samaan ikäryhmään kuuluviin, kun määritellään kuinka sitovaa hoito on.
--	--

Luokka II

- Hoidettavalla on laaja-alainen hoidon- ja huollon tarve.
- Hoitajan työpanos edellyttää ympärivuorokautista työtä ja hoitovastuuta
- Mikäli hoidettavalla on säännöllinen intervallihoito 14 vuorokautta/kk, palkkio alennetaan luokkaan I
- Mikäli hoidettava saa paljon kunnallisia hoito- ja avopalveluja (säännöllinen kotihoito, päivätoiminta, henkilökohtainen avustaja, tukihenkilö, yli 60 h/kk), palkkio maksetaan luokkaan I:n mukaan
- Alhaisempaa hoitopalkkiota voidaan maksaa pyynnöstä (esim. eläkkeeseen vaikuttava tuloraja)
- Kun hoidettava on alle 16 vuotta, häntä verrataan muihin samaan ikäryhmään kuuluviin, määriteltäessä kuinka sitovaa hoito on.

Erityishoitopalkkio luokka III

- Erityishoitopalkkiota voidaan maksaa lyhyemmän ajanjakson aikana esim. raskaan siirtymävaiheen aikana.
- Hoivatyö edellyttää kokopäiväistä työpanosta ja että hoitaja on poissa ansiotyöstään
- Erityishoitopalkkiota ei voida maksaa hoitajille:
  - jolla on oikeus erityishoitotukeen, 10 luku sairausvakuutuslaki (1221/2004)
  - jolla on vuorotteluvapaa korvaus 13§, laki vuorotteluvapaasta (1305/2002)
  - jolla on eläke, päiväraha, joka opiskelee tai jolla on jokin muu säännöllinen tulo
  - Kun hoidettava on alle 16 vuotta, häntä verrataan muihin samaan ikäryhmään kuuluviin, määriteltäessä kuinka sitovaa hoito on.

4) Hoitopalkkion suuruuden tarkistus

- Hoitopalkkion suuruus tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella
- Jos hoitopalkkiota tarkistetaan (korotetaan tai laskeetaan) on voimassaoleva sopimus sanottava irti kaksi kuukautta ennen toimeenpanoa. Yhteisen sopimuksen perusteella voidaan hoitopalkkio tarkistaa aikaisemmin (esim korotetaan välittömästi)

5) Omaishoitosopimus ja päätös

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus tehdään hoitajan ja kunnan välillä. Omaishoitaja ei ole sellaisessa työsuhteessa kuntaan, joka on työsopimuslain mukainen.

Erityisistä syistä voidaan sopimus tehdä määräaikaiseksi, sopimusta tarkistetaan tarvittaessa.

Omaishoitosopimus tulee sisältää seuraavat asiat:

- Hoitopalkkion suuruus ja sen maksamistapa
- Oikeus vapaapäiviin ja kuinka ne käytetään
- Onko sopimus toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen
- Hoitopalkkion maksaminen, kun hoito keskeytyy hoitajan tai hoidettavan terveydentilasta johtuen.

6) Hoito- ja palvelusuunnitelma

- Kunnan on tehtävä hoito- ja palvelusuunnitelma **yhdessä** omaishoitajan ja hoidettavan kanssa.

7) Lakisääteiset vapaapäivät

- Hoitajalla on oikeus vähintään kolmeen vuorokauden mittaiseen vapaapäivään sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin.
- Oikeus pitää vapaata jää voimaan, vaikka hoidettava saa palvelua kodin ulkopuolelle enintään 5-7 h/arkipäivä.
- Hoidettavan oppivelvollisuus ei vähennä omaishoitajan oikeutta vapaapäiviin.
- Omaishoidon tuen hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitaan siitä, miten vapaapäivät järjestetään. Vapaa järjestetään huomioiden hoitajan toiveet sekä kunnan mahdollisuudet järjestää vapaat.
- Hoitaja voi käyttää vapaapäiviä kuukausittain tai jälkikäteen saman kalenterivuoden aikana. Joulukuun vapaapäivät on käytettävä viimeistään joulukuun aikana.
- Lakisääteisien vapaapäivien aikana annetusta hoidosta peritään asiakasmaksulain 6 b §:n mukainen hoitomaksu.

	<p>8) Jos omaishoito päättyy tai keskeytyy</p> <p>Sopimuksen irtisanomisaika on kunnan osalta kaksi kuukautta ja hoitajan osalta kuukausi. Irtisanomisajasta huolimatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoidosta tulee tarpeeton hoidettavan terveydentilan muutosten takia (esim. kun hoidettava siirtyy toiseen hoitomuotoon).</p> <p>Sopimus voidaan irtisanoa välittömästi, mikäli hoito ei ole hoidettavalle eduksi tai vaarantaa hoidettavan terveyttä ja turvallisuutta.</p> <p>Sosiaali- ja terveystieteiden puolesta sopimus sanotaan aina irti kirjallisesti.</p> <p>Jos hoito keskeytetään hoitajan terveydentilan takia, hoitopalkkio maksetaan 7 karenssipäivän ajan.</p>
Palvelusuunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> - Vammaisen palvelutarpeen tutkintaan tehdään palvelusuunnitelma. - Asiakkaille, jotka saavat palvelua kuntayhtymiltä esim. Kärkulla ja Eskoo, tehdään yhteinen palvelusuunnitelma, vaihtoehtoisesti henkilökohtainen suunnitelma.

3. HUOLENPITOA KEHITYSVAMMAISILLE

Jokaisessa yksittäisessä asiassa otetaan kantaa siihen, annetaanko erityishuollon palvelua omana toimintana tai ostopalvelun muodossa. Yksilöllinen tarve kartoitetaan laatimalla palvelusuunnitelma.

3.1. Palvelua omana toimintana

- Uusilta asiakkailta vaaditaan hakemus sekä lääkärintodistus. Päätökset tehdään erityishuolto-ohjelman kautta.

Ohjausta ja neuvontaa

- voi kunnan sosiaalityöntekijä, ohjaaja antaa, tai voidaan ohjata toiselle asiantuntijalle
- kasvatuksellista ohjausta annetaan kunnes lapsi aloittaa esikoulun

Vapautusta

- hakemus lomakkeelle ” Ilmoitus toimintarajoitteisen henkilön palvelutarpeesta” tai erilliselle lomakkeelle
- voidaan antaa tukihenkilön, perhehoidon tai asumisessa lyhytaikaishoidon muodossa
- Omaishoidossa olevilla asiakkailla on automaattisesti oikeus 3 vuorokauteen kuukaudessa.

Päivätoiminta

- Tehdään yksilöllistä kartoitusta, jotta voidaan selvittää onko avoin suojatyö tai päivätoiminta työkeskuksessa asiakkaan edun mukaista.

Asuminen

- Asumispalveluja järjestetään yksilöllisten tarpeiden mukaisesti; kotipalvelun, tukiasumisen tai ryhmäasumisen, jossa on ympärivuorokautista henkilökuntaa, avulla.

Aamu- ja iltapäivätoiminta sekä hoitoa koululomien aikana

- Vammaispalvelu järjestää yhdessä päivähoito- ja koulutoimen kanssa aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä hoitoa koululomien aikana.

Vammaispalvelun rahoittamaa palvelua

- voidaan myöntää, mikäli lapsi:

- a. tarvitsee hoitoa vanhempien ansiotöiden vuoksi tai
- b. on vaikeavammainen ja vie erityisiä resursseja tai
- c. hoitoa tarvitaan sosiaalisista syistä

- Koulupäivien aikana hoito on erityishuoltoon kuuluville lapsille maksutonta. Hoidosta koululomien; syysloman, joululoman, hiihtoloman aikana peritään ateriakorvausta.

- Hakemus sitä varten laaditulle lomakkeelle. Mikäli hakija ei aikaisemmin ole saanut palvelua vammaispalvelusta, on hakemukseen liitettävä lääkärin- tai muu todistus vammaisuudesta.

	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemukset kesälomanaikaiseen hoitoon sekä aamu- ja iltapäivähoitoon jätetään viimeistään 30.4. Hakemuslomakkeet saatekirjeineen lähetetään erityisopetusta saaville koululaisille. Hakemukset jätetään sosiaalityöntekijälle, joka tekee kirjallisen päätöksen. - Hoito tapahtuu koulun tiloissa (Jungmanin koulussa ja Länsinummen koulussa) koulun henkilökunnan kanssa. - Koulutusvirasto laskuttaa vammaispalvelua kustannuksista.
--	---

3.2. Ostopalvelut kuntayhtymiltä

- Uusilta asiakkailta vaaditaan lääkärintodistus tai vastaavaa.
- Kuntayhtymän virkamies tekee maksusitoumuskyselyn neuvonnasta, ohjauksesta, vapautuksesta, päivätoiminnasta, asumisesta, tutkimuksista ja selvityksistä.
- Kunnan virkamies voi vaatia erillistä hakemusta ja suositusta, jos erityisiä tarpeita on olemassa.
- Henkilökohtainen suunnitelma tehdään yhteistyössä kuntayhtymän virkamiehen, asiakkaan ja omaisten kanssa.

3.3. Vapaa-ajantoimintaa kehitysvammaisille

- Yksityiset asiakkaat, yhdistykset, asumiset ja työkeskukset voivat tehdä kirjallisen hakemuksen vapaa-ajantoiminnasta kehitysvammaisille.
- Avustusta myönnetään talousarviomäärärahojen mukaan.
- Virkamies tekee päätöksen talousarvion puitteissa.